

2. Voloshko L.B. Organicas et paedagogico condiciones institutionis professio competentiae futurae Tortores in corporalis Quam semper in Lorem disciplina / L.B. Voloshko // Pedagogy, Psychology et med.-biol. problemata physica educatio ludunt. – 2005. – № 24. – P. 42-44.
3. Dyachenko T.V. Momentum decretorium investigationis quaestiones corporalis exercitatio rehabilitators / T.V. Dyachenko // Pedagogy, Psychology et med.-biol. problemata physica educatio ludunt. – 2008. – № 2. – P. 53-56.
4. Hertsyk A.M. In physicis legibus interpretandis amet semper: semper physica aut celeritate corporum res therapist? / A.M. Hertsyk // Bulletin de Ucraina Associationem Tortores in corporalis Quam semper. – 2010. – Vol. 3. – P. 1-4.
5. Лянной Ю.О. Професійна підготовка магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах України. – SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION: pedagogy and psychology. – Budapest, 111 (29), Issue 57, 2015. – с.39-42.
6. Міхеєнко О.І. Теоретико-методологічні підходи до структурування змісту фізичної реабілітаційної освіти / Міхеєнко О.І. // Наука і освіта. – Одеса, 2002. – № 6. – С. 74-78.
7. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): [монографія] / Л.П. Сущенко. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.
8. Прихода І.В. Організаційно-методологічні підходи до професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні / І. В. Прихода // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – 2007. – Вип. 15, Ч. 1. – С. 60 - 66.

УДК : 37.037.1 : 796. 011.3 : 001. 891

Ляхова І. М.

Інститут здоров'я, спорту і туризму Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І ВИЩІЙ ШКОЛІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

У статті зазначено, що інтенсивний розвиток українського суспільства, загальні зміни світоглядних позицій щодо ролі фізичної культури в житті людини, інтеграція вітчизняної системи освіти в загальноєвропейський простір, результати сучасних наукових досліджень вимагають визначення низки проблемних аспектів у професійній діяльності вчителя фізичної культури і викладача вищої школи. За результатами сучасних наукових досліджень виокремлено комплекс причин, що детермінують позитивний вплив на учнів і студентів процесу фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах і у вишах, та на цій підставі запропоновано шляхи вирішення ряду актуальних проблем.

Ключові слова: *проблемні аспекти фізичного виховання, професійна діяльність, вчитель фізичної культури, викладач вишу, загальноосвітні навчальні заклади, вища школа, шляхи вирішення актуальних проблем.*

Ляхова І. Н. Проблемные аспекты физического воспитания в общеобразовательных учебных заведениях и высшей школе и пути их решения (по результатам современных научных исследований). В статье отмечается, что интенсивное развитие украинского общества, общие изменения мировоззренческих позиций относительно роли физической культуры в жизни человека, интеграция отечественной системы образования в общеевропейское пространство, результаты современных научных исследований требуют определения ряда проблемных аспектов в профессиональной деятельности учителя физической культуры общеобразовательных учебных заведений и преподавателя высшей школы и поиска путей их решения. Согласно результатам современных научных исследований выделен комплекс причин детерминирующих позитивное влияние на учащихся и студентов процесса физического воспитания в общеобразовательных учебных заведениях и вузах, и на этом основании предложено пути решения ряда актуальных проблем.

Ключевые слова: *проблемные аспекты физического воспитания, профессиональная деятельность, учитель физической культуры, преподаватель вуза, общеобразовательные учебные заведения, высшая школа, пути решения актуальных проблем.*

Liakhova I. N. Problematic aspects of physical education in secondary schools and higher education and their possible solutions (based on analysis of current research). Intensive development of Ukrainian society, overall changes of philosophical position perception on the role of physical culture in human life, the integration of the national education system into European space, the results of modern research require defining a number of problem areas in the professional work of the teacher of physical culture of secondary schools and a high school teacher and find the ways to solve the problems. Scientific research always helped to start solving any problem, find internal and external reasons leading to negative results in various fields of human activity, including professional. It's possible to solve a particular problem that bothers many people of Ukrainian society only by defining these reasons, analyzing and synthesizing them. It's a well-known fact that physical education is the powerful lever that promotes, preserves and strengthens health, improves his/her mental and physical performance, physical and social activity, the formation of vital skills, valeological cultural identity; lays the foundations of a healthy lifestyle, the development of moral and volitional and physical qualities, having recreational, educational, educational, recreational and social importance. However, the impact of physical training for children and young people, generally, it is not being implemented in full. Lets analyze the reasons of this negative phenomenon.

Key words: *problematic aspects of physical education, professional activities, physical education teacher, high school teacher, secondary education, high school, ways of solving actual problems.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими завданнями. Проведення теоретичних та емпіричних наукових досліджень завжди дозволяло зрушити будь-яку проблему з місця, з'ясувати внутрішні та зовнішні причини, що призводять до негативних результатів у різних сферах людської діяльності, в тому числі й професійній. Тільки визначивши ці причини, проаналізувавши і синтезувавши їх можна вирішити те чи інше проблемне питання. Інтенсивний розвиток українського суспільства, загальні зміни світоглядних позицій щодо ролі фізичної культури в житті людини, інтеграція вітчизняної системи освіти в загальноєвропейський простір, результати сучасних наукових досліджень вимагають визначення низки проблемних аспектів у професійній діяльності вчителя фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів і викладача вищої школи та пошуку шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати наукових досліджень дозволяють стверджувати про значну роль фізичної культури у житті кожної людини, в тому числі й дітей і молоді. У науковій та науково-методичній літературі вирішенню проблем фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах і вищій школі присвячено чимало досліджень (Б. Шиян, М. Катренко, В. Пятков, Г. Панченко, О. Худолєєва та ін.) [1-5]. Аналіз результатів науково-дослідних робіт, проведених науковцями в останнє десятиріччя, свідчить про цілу низку проблем, із якими постійно стикаються вчителі фізичної культури та викладачі вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання. Проте, представляючи конкретні проблеми широкому загалу, теоретики та практики фізичної культури і спорту в більшості випадків не систематизують як їх, так і шляхи їх вирішення. Разом із тим, саме це дозволяє здійснити комплексний підхід в усуненні причин, що до них призводять.

Мета роботи: визначення низки проблемних аспектів у професійній діяльності вчителя фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів і викладача вищої школи та здійснення пошуку шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновідомо, що фізична культура є тим потужним важелем, який сприяє формуванню, збереженню і зміцненню здоров'я людини, підвищенню її розумової і фізичної працездатності, рухової та соціальної активності, формуванню життєво необхідних умінь і навичок, валеологічної культури особистості; закладає основи здорового способу життя, розвитку морально-вольових і фізичних якостей, що має оздоровче, освітнє, виховне, рекреаційне та соціальне значення. Разом із тим, вплив занять фізичною культурою на дітей і молоді, як правило, сьогодні не реалізується в повній мірі. Проаналізуємо причини цього негативного явища.

За результатами наукових досліджень Б. Шияна, особливе занепокоєння викликає бідний арсенал форм і методів фізичного виховання, які культивуються в більшості шкіл і невміння вчителів застосовувати інноваційні технології у своїй професійній діяльності [1]. Результати статистичного аналізу звітів закладів охорони здоров'я України за останні роки засвідчують, що 26 % травм учні та студенти отримують саме під час різних форм занять фізичною культурою. Відтак можна передбачити, що недостатня профілактика травматизму з боку вчителів і викладачів є також причиною небажання дітей і молоді займатися фізичною культурою. М. Катренко вважає, що однією з причин кризи державної системи фізичної культури є недостатнє врахування індивідуальних інтересів і потреб тих, хто займається [2]. Серед причин негативного ставлення дітей, учнівської та студентської молоді до занять фізичною культурою науковці і практики відзначають: відсутність творчого підходу з боку вчителів фізичної культури та педагогів ВНЗ до здійснення навчально-педагогічного процесу з фізичного виховання і як результат цього низька зацікавленість і байдужість до відповідного виду занять. Крім того, зниженню інтересу до занять фізичної культури тих, хто займається, за В. Пятковим сприяють:

- 1) непосильні фізичні навантаження;
- 2) необґрунтовано підвищені вимоги до фізичної підготовленості;
- 3) одноманітність фізичних вправ;
- 4) низький рівень педагогічної майстерності вчителів фізичної культури ВНЗ та викладачів вишів [3].

На підставі проведеного опитування серед вчителів фізичної культури, Г. Панченко зазначає, що негативними чинниками, які є завадою для організації і проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в школі, респонденти вважають такі:

- 1) низьку вмотивованість вчителя фізичної культури у зв'язку з відсутністю належного фінансування цього виду роботи (39,4 %);
- 2) брак спортивного інвентарю, обладнання і місць для фізкультурно-оздоровчих занять (28 %);
- 3) дефіцит часу для організації та проведення фізкультурно-оздоровчої роботи (17,6 %);
- 4) дефіцит знань і вмінь у галузі сучасного здоров'язбереження (10,6 %);
- 5) дискримінаційне ставлення до предмета «фізична культура» в початковій школі (4,4 %) [4].

На думку О. Худолєєвої, скорочення державної й особливо суспільної системи спортивних організацій для школярів та молоді, перехід фахівців фізичного виховання і спорту в інші сфери діяльності, скорочення матеріально-технічної бази спорту та системи змагань, що відбулись в державі, значно вплинули на здоров'я учнів [5].

На сьогодні школа є моделлю хронічного стресу. За даними медико-педагогічних обстежень «ураженість» хронічними захворюваннями учнів початкової школи сягнула межі 90 %; значне занепокоєння медиків викликають поширення нервово-психічних дисфункцій і виникнення стресових станів, викликаних організацією шкільного середовища. Як на нашу думку, вище зазначене не могло негативно не позначитися на руховій активності, фізичному розвитку і загальній фізичній підготовленості тих, хто займається фізичною культурою. Виходячи зі стану здоров'я дітей, учнів і студентів, що характеризується переважно низьким та нижче за середній рівнями (виключення складають ті особи, які займаються спортом або систематично відвідують заняття з оздоровчої фізичної культури), більшість вчителів ВНЗ та викладачів вищої школи, відчуваючи свою відповідальність за їхнє життя, часто не наважуються надавати їм фізичні вправи підвищеної інтенсивності, вправи на витривалість і складно координаційні вправи гімнастики. Це призводить, як правило, до зниження ефективності процесу фізичного виховання і перетворення його на роботу зі спеціальними медичними групами.

З огляду на вище зазначене, виокремлено комплекс причин, що детермінують позитивний вплив процесу фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах і у вишах, а саме: 1) бідний арсенал засобів, форм і методів фізичного виховання, які культивуються в більшості цих установ; 2) низька здатність вчителів фізичної культури та педагогів ВНЗ до професійного самовдосконалення, і як наслідок цього – відсутність творчого підходу до здійснення навчально-педагогічного процесу з фізичного виховання та невміння фахівців застосовувати інноваційні технології у своїй професійній діяльності; 3) недостатня профілактика травматизму з боку вчителів і викладачів, що викликає почастищення травм учнів і студентів під час різних форм занять фізичною культурою; 4) недостатнє врахування індивідуальних інтересів і потреб тих, хто займаються; 5) необґрунтовано підвищені вимоги до їхньої фізичної підготовленості; 6) скорочення державної й особливо суспільної системи спортивних організацій для школярів та молоді; 7) перехід фахівців фізичного виховання і спорту в інші сфери діяльності; 8) значне скорочення фінансування системи шкільних та вузівських спортивних змагань, що значно вплинуло на зниження рівня здоров'я школярів і студентів; 9) низька вмотивованість вчителя фізичної культури та викладача ВНЗ у зв'язку з відсутністю належного фінансування їхньої роботи; 10) брак спортивного інвентарю, обладнання і місць для фізкультурно-оздоровчих занять, і як результат цього є 11) зниження загального інтересу учнівської та студентської молоді до занять фізичною культурою.

Таким чином, соціальне замовлення на добре фізично розвинених, підготовлених, соціально активних і здорових людей, а фізичне виховання як засіб реалізації цього замовлення, на сьогодні не знаходять свого реального втілення, що в останні роки призводить до скорочення обсягів годин на фізичне виховання у ВНЗ, зміни його статусу на статус факультативної дисципліни з необов'язковим відвідуванням навчальних занять, паплюження честі та гідності вчителя фізичної культури у засобах масової інформації, до зниження престижу професії фізичної культури та викладача фізичного виховання у вищій школі загалом і розмитості вагомій ролі фізичної культури для різних верств населення зокрема. Підтвердженням цьому є цикл передач Галини Сергєєвої на каналі «1+1», переглянувши які, зазначимо, що як серед фахівців з математики, іноземної мови та ін., в тому числі й серед фахівців фізичного виховання, зустрічаються некомпетентні, недобропорядні, нетворчі особистості, за якими не можна судити про роботу тих, хто посправжньому відданий своїй професії, вболіває за її результати та намагається в буквальному сенсі вижити в цих складних для України і для кожного з нас умовах. Отже, засоби масової інформації повинні більш досконало вивчати предмет висвітлення перед тим, як подавати інформацію в ефір для широкого загалу та думати про її наслідки щодо подальшого впливу на батьків і підрастаюче покоління. На підставі цього визначено шляхи вирішення проблемних аспектів у професійній діяльності вчителя фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів і викладача вищої школи, що представлені у висновках.

ВИСНОВКИ. 1. Педагогічна діяльність фахівців фізичного виховання вимагає кардинальних змін, що зумовлює необхідність модернізації системи професійної підготовки і перепідготовки вчителів фізичної культури та педагогів вищої школи, а також системи підвищення їхньої кваліфікації, переорієнтації змісту фізичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді на компетентнісний, здоров'язбережувальний, творчо- й особистісно-зорієнтований підходи.

2. Створити нові можливості для покращення навчально-педагогічного процесу з фізичного виховання у загальноосвітньому навчальному закладі та у вищій школі, забезпечити високу мобільність учителів фізичної культури та викладачів нової формації, розвивати особистісно-творчий потенціал у педагогічній і науково-педагогічній діяльності цілком можливо шляхом зміни вимог до самих фахівців, які повинні легко адаптуватися до мінливих умов педагогічної діяльності, швидко орієнтуватися та приймати рішення в нових нестандартних ситуаціях, самостійно розвиватися за фахом, запроваджувати прогресивні технології у процес фізичного виховання школярів і студентів.

3. Збереження і зміцнення матеріально-технічної бази фізичного виховання у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах слід розглядати як важливе соціальне завдання, що дозволить вирішити цілу низку проблем таких як: варіативності у використанні засобів фізичного виховання, підвищення мотивації тих, хто займаються фізичною культурою, відбору в спорт, організація активного дозвілля дітей, учнів і студентів тощо.

4. Державі необхідно підвищувати матеріальну вмотивованість фахівців фізичного виховання до професійної діяльності шляхом збільшення заробітної плати вчителям фізичної культури та викладачам фізичного виховання вишів, які несуть пряму відповідальність за здоров'я нації.

5. Фахівцям у галузі фізичного виховання і спорту необхідно бути більш ініціативними та соціально активними у напрямі роз'яснення значення фізичної культури та спорту для різних верств населення і відстоювання «права на життя» своєї галузі.

6. Вчителі фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів, викладачі фізичного виховання вищої школи повинні плідно співпрацювати із засобами масової інформації й сприяти висвітленню важливої ролі фізичної культури для людей різного вікового періоду розвитку, створенню серії передач на TV, які б дозволили підняти їхній престиж на той рівень, який на вони заслуговують.

Проведений аналіз і синтез зазначених у статті проблемних аспектів не є вичерпним.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ полягають у проведенні експериментальної перевірки представлених у статті пропозицій щодо вирішення цілого комплексу питань, що пов'язані з професійною діяльністю вчителя фізичної культури та викладача вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – Ч. 1. – 272 с.
2. Катренко М. В. Артпедагогіка как средство творческой деятельности студентов в физическом воспитании : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / М. В. Катренко. – Ставрополь, 2011. – 176 с.

3. Пятков В. В. Формирование мотивационно-ценностного отношения студентов к физической культуре (на материале педвузов) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. В. Пятков. – Сургут, 1999. – 184 с.
4. Панченко Г. Вектори вибору шляхів удосконалення підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язберігальної діяльності в початковій школі // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві : зб. наук. праць Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2015. – № 2(30). – С. 24-29.
5. Худолеева О. В. Нетрадиционные формы и методы оздоровления учащихся / О. В. Худолеева // Физическая культура в школе. – 1993. – № 6. – С. 15-19.

УДК 379.8:373.24

Максименко Л. М.

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

ГУРТКОВА РОБОТА ІЗ ФЛОРБОЛУ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДІТЕЙ 5-ТИ І 6-ТИ РОКІВ

У статті вказано, що стан здоров'я, фізичний розвиток і підготовленість дітей 5-ти і 6-ти років має середні показники і нижче середніх. Акцентовано увагу на експериментальному впровадженні рекреаційних технологій у навчально-виховний процес.

Ключові слова: здоров'я, діти 5-ти і 6-ти років, гурткова робота, флорбол, впровадження, навчально-виховний процес.

Максименко Л. М. Работа кружка по флорболу в учебно-воспитательном процессе детей 5-ти и 6-ти лет В статье указано, что состояние здоровья, физическое развитие и подготовленность детей 5-ти и 6-ти лет имеет средние показатели и ниже средних. Акцентируется внимание на экспериментальном внедрении рекреационных технологий в учебно-воспитательный процесс.

Ключевые слова: здоровье, дети 5-ти и 6-ти лет, работа кружка, флорбол, внедрение, учебно-воспитательный процесс.

L. Maksymenko Working of the circle of a floorball in the educational process of children 5 and 6 years The problems of education of healthy and harmoniously developed children acquire special significance in modern society. Full physical development depends on the active vital position of a preschooler, his active lifestyle. The fact that physical activity now occupies modest place in the child's life is paradoxical, that is why the question of increasing physical activity of preschoolers remains open. We conduct the experimental studies on the base of the kindergartens №18 «Summer Lightning» during 2015-2016 academic year. The study involves 103 children of 5 and 6 years old (control group (CG), 83 children, experimental (EG) – 20). All the children under our experiment belong to the main group of physical education (according to medical records). In order to obtain the information about health, fitness and physical development of children, they were asked to undergo series of tests and instrumental methods of the study. Characterizing obtained quantitative indicators we can say for certain that the advantage belongs to children with average and below average indexes. To improve the health of older preschoolers and refine standards of functional tests during the experimental work from October 2015 we began to implement a program of rehabilitation in the educational process that is presented in the form of circle work with children of 5 and 6 years. Classes in clued various means of physical training, in particular learning the elements of sports game – floorball. We believe that properly selected general developmental and special exercises will provide comprehensive development and strengthening of health of children; promote positive moral education and strong-willed character traits; develop children's motor qualities (speed, agility, flexibility, strength, endurance); promote the development of cognitive processes (attention, perception, thinking, memory, representation).

Key words: health, children of 5 and 6 years old, work of a circle, floorball, implementation, educational process.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У Новітній час спостерігається тенденція стрімкого зниження здоров'я дітей 5-ти і 6-ти років. Науковці виділяють наступні причини: соціально-матеріальні, побутові умови, відсутність належних умов для ігор, занять, недостатньо збалансоване харчування; формалізм під час загартовування дітей, безвідповідальне ставлення з боку педагогів до регулювання динаміки фізичної, психічної та емоційної працездатності вихованців; порушення режиму організації життя дітей, санітарно-гігієнічного, повітряного, світлового оточення. Однак однією з головних причин дитячих хвороб є відсутність оздоровлювальної спрямованості фізичного виховання у навчально-виховному процесі [2, с. 6-7; 5, с. 1]. У більшості дошкільних навчальних закладів форми роботи з фізичного виховання дітей не направлені на формування їхньої фізичної досконалості (міцного здоров'я, гармонійного фізичного розвитку, рухової підготовленості, розвитку фізичних якостей), а спрямовані на формування лише стереотипної кількості рухів (О. Богініч, Е. Вільчковський, Л. Волошина, Т. Дмитренко, Н. Денисенко, О. Дубогай, О. Ковалевський). Ось чому найактуальнішою проблемою навчальних закладів в Україні є формування, збереження, зміцнення, відновлення здоров'я дітей засобами фізичного виховання та розробка і застосування здоров'яформуючих і здоров'язбережувальних технологій [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження з питань теорії та методики фізичного виховання і гармонійного розвитку дитини у дошкільних закладах освіти О. Богініч, Е. Адашквичене, Е. Вільчковський, О. Курок, Т. Осокіна, Е. Степаненкова, С. Цвек наголошують, що цілком доступними у практичному застосуванні і сприятливими для зміцнення здоров'я можуть бути рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор.